

Sylwia Galij-Skarbińska*

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

RESORT SPRAW WEWNĘTRZNYCH WOBEC WYBORÓW CZERWCOWYCH W 1989 ROKU. DECYZJA NR 012/89 MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH Z DNIA 31 V 1989 W SPRAWIE WPROWADZENIA STANU PODWYŻSZONEJ GOTOWOŚCI DO DZIAŁAŃ W RESORCIE SPRAW WEWNĘTRZNYCH NA OKRES WYBORÓW DO SEJMU I SENATU PRL

Do sierpnia 1989 r. nie przeprowadzono większych reorganizacji w strukturach Służby Bezpieczeństwa MSW. Wydarzenia polityczne implikowały jednak działania o charakterze operacyjnym. 6 kwietnia 1989 r. minister spraw wewnętrznych, gen. Czesław Kiszczak, wydał decyzję nr 89/03, na mocy której powołano specjalny Sztab MSW w celu „ochrony procesu realizacji postanowień Okrągłego Stołu”, w tym kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu. Kierownikiem sztabu został wiceminister gen. Henryk Dankowski, a zastępcami generałowie Stefan Stochaj, Czesław Wiejak i Edward Kłosowski. W sztabie zasiadało piętnastu wyższych oficerów, w tym wszyscy dyrektorzy departamentów i biur MSW¹. Nastąpiła mobilizacja w celu „operacyjnego zabezpieczenia” kampanii przedwyborczej i wyborów do parlamentu z czerwca 1989 r. Decyzja nr 012/89 Ministra Spraw

* Sylwia Galij-Skarbińska – pracownik Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

¹ P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990*, w: tegoż, *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 3, 1975–1990, Warszawa 2008, s. 18. Na poziomie lokalnym utworzono Sztaby WUSW, których kierownikami zostali zastępcy szefa WUSW ds. SB. Na sztaby wojewódzkie został nałożony obowiązek uszczegółowienia i sprecyzowania zadań dla pionów służbowych MO pod kątem specyfiki województwa. Główne wytyczne zostały sformułowane w Sztapie MSW w dokumencie: *Koncepcja ukierunkowania i realizacji zadań służbowych przez Milicję Obywatelską w okresie poprzedzającym oraz w dniu wyborów*, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Biuro Udostępniania (dalej cyt.: AIPN BU) 1585/895, Operacja „Wybory-89”, *Koncepcja ukierunkowania i realizacji zadań służbowych przez Milicję Obywatelską w okresie poprzedzającym oraz w dniu wyborów*, 2 V 1989, k. 10.

Wewnętrznych z dnia 31 maja 1989 r. wprowadzała stan podwyższonej gotowości do działań w resorcie spraw wewnętrznych.

W ramach podwyższonej gotowości oprócz wstrzymania urlopów i przepustek gen. Kiszczak wprowadził m.in. „całodobowe dyżury kierownictw jednostek organizacyjnych MSW i WUSW – od dnia 3 czerwca godz. 8.00 do dnia 5 czerwca br. do godz. 8.00”².

Ostatecznie stworzony później plan dyslokacji sił jako miejsce docelowe określał³ Warszawę, Gdańsk i Kraków. Plan przewidywał przeniesienie 650 funkcjonariuszy ze Szkoły Milicji Obywatelskiej w Słupsku, 500 funkcjonariuszy ze Szkoły Milicji Obywatelskiej w Pile, 41 – z Zakładu Tresury Psów Służbowych MO w Sułkowicach, 120 – ze Szkoły Ruchu Drogowego MO w Piasecznie, 160 – z Wojewódzkiego Ośrodka Szkolenia MO w Brzegu.

Źródło: AIPN BU 1585/895, Operacja „Wybory-89”, Plan przedyslokowania odwodów centralnych, k. 30.

² Tamże, k. 7.

³ AIPN BU 1585/895, Operacja „Wybory-89”, Plan przedyslokowania odwodów centralnych, k. 30.

2 czerwca gen. Henryk Dankowski przesłał do wszystkich szefów WUSW szyfrogram, w którym pisał:

1. Obowiązujące ustawy o ordynacjach wyborczych do Sejmu PRL i Senatu PRL oraz wydane na ich podstawie przepisy wykonawcze dopuszczają prowadzenie agitacji wyborczej w bezpośredniej bliskości lokali wyborczych. Sytuacja ta może być wykorzystana przez grupy agitacyjne kontynuujące dotychczasową propagandę wyborczą. [...]

W związku z powyższym polecam:

- 1. Pogłębić rozpoznanie operacyjne w zakresie zamiarów zorganizowania grup agitacyjnych i prowadzenia akcji propagandowej przed lokalami wyborczymi.*
- 2. Przygotować i przekazać w trybie natychmiastowym jednostkom wykonawczym stosowny zakres zadań dla funkcjonariuszy operacyjnych i mundurowych pełniących służbę w pobliżu lokali wyborczych.*
- 3. Uzupełnić plany działania jednostek wykonawczych o elementy użycia sił własnych i odwodowych na wypadek konieczności podjęcia interwencji oraz przygotowania sił i środków do dokumentowania i utrwalania dowodów /grupy operacyjno-dochodzeniowe, sprzęt video, filmowy, aparaty fotograficzne/ [...]⁴.*

Henryk Dankowski upoważniał szefów WUSW do tworzenia punktów obserwacyjnych w pobliżu lokali wyborczych, a także wykorzystania wszystkich operacyjnych metod do zbierania materiałów obciążających. Szyfrogram określał także sposób przewozu dokumentacji wyborczej⁵.

Jednocześnie nie tylko prowadzono różnorakie działania, by zebrać jak najwięcej informacji o inicjatywach podejmowanych przez różne środowiska opozycyjne, ale także stosowano różnego rodzaju gry, kombinacje operacyjne, tak by np. kompromitować niektóre grupy lub działaczy w ich otoczeniu⁶.

Jeszcze wcześniej, 15 maja 1989 r., odbyła się telekonferencja z udziałem gen. bryg. Krzysztofa Majchrowskiego, dyrektora Departamentu III MSW, i naczelników wydziałów III Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych. Zgodnie z wydanym wówczas przez niego poleceniem płk Jerzy Podolski, naczelnik wydziału I Departamentu III MSW, przesłał naczelnikom Wydziału III WUSW

⁴ Tamże, Szyfrogram nr Im-I-294/89, przesłany przez kierownika sztabu MSW, gen. bryg. Henryka Dankowskiego, do szefów WUSW z dnia 2 VI 1989, k. 25.

⁵ W tym samym dniu Dankowski rozesłał do szefów WUSW kolejny szyfrogram, dotyczący konwoju dokumentacji wyborczej. Akcji nadano krypt. „Jesion”, zob. tamże, Szyfrogram nr In-I-294a/89, przesłany przez kierownika sztabu MSW, gen. bryg. Henryka Dankowskiego, do szefów WUSW z dnia 2 VI 1989, k. 27.

⁶ Rozpracowanie prowadzono w ramach spraw obiektowych krypt. „Suweren” czy „Koalicja” w ramach, której wdrożono operację „Parlament” polegającą na organizacji zabezpieczenia porządku i bezpieczeństwa w Warszawie i pozostałych województwach w okresie kampanii wyborczej i wyborów do Sejmu i Senatu.

w Wałbrzychu zestaw przykładowych pytań, jakie mieli zadawać kandydatom w toku kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu⁷. Wśród nich znalazły się następujące propozycje pytań:

- *Od szeregu lat opozycja krytykowała praktykę władzy przywożenia kandydatów w „teczkach”, a obecnie sama tak postępuje. Jak Pan zatem ocenia swoje kandydowanie w naszym okręgu?*
- *Mieszka Pan w, a kandyduje w..... Dlaczego? Czy w przypadku wybrania na posła (senatora) będzie Pan reprezentował interesy naszego okręgu czy swojego środowiska? Jakże są, według Pana, najważniejsze problemy naszego regionu do rozwiązania?*
- *Opozycja i „Solidarność” od wielu lat posługują się terminem „demokracja”. Jak w świetle tego należy ocenić fakt ustalenia kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej przez Komitet Obywatelski „Solidarności”, który nie pochodzi z demokratycznych wyborów, ale z nominacji?*

Czy w przypadku wybrania Pana na posła do Sejmu będzie Pan głosował według decyzji polskiego klubu opozycyjnego, nawet jeżeli byłoby to sprzeczne z interesami naszego okręgu?⁸

Pytania, oczywiście, miały zostać zadane w prowokacyjny sposób przez podstawione osoby na zebraniach przedwyborczych, tak aby wywołać u kandydata konsternację i ostatecznie doprowadzić do jego kompromitacji w opinii zebranych.

Dla przykładu w Bydgoszczy naczelnik Wydziału III WUSW ppłk Bogdan Ścisiek pisał w raporcie:

Prowadzone w I półroczu działania zmierzały głównie do aktywnego rozpoznania nielegalnych struktur, takich jak KPN, PPS, NZS i ZHR. Podejmowane przez nas działania często udaremniały przekształcenie organizowanych przez te struktury imprez w manifestacje polityczne.

W okresie kampanii wyborczej największe nasilenie naszych działań skierowane było na uniemożliwienie lub zdyskredytowanie kandydatów na posłów z KPN w opinii publicznej. Ich wynikiem był fakt, iż tylko K. Król uzyskał wymagane trzy tysiące podpisów pod swoim zgłoszeniem, a dwaj pozostali kandydaci KPN z naszego regionu nie uzyskali tego limitu.

Prowadziliśmy też ofensywne działania, których efektem było zrealizowanie kombinacji operacyjnych i wprowadzenie tajnych współpracowników do struktur

⁷ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Oddział we Wrocławiu (dalej cyt.: AIPN Wr.) 036/49, t. 1, Sprawa obiektowa krypt. „Senat”, Pismo naczelnika wydziału I Departamentu III MSW, płk. J. Podolskiego, do naczelników Wydziału III WUSW w Wałbrzychu, 16 V 1989, k. 35.

⁸ Tamże, k. 37

KPN, PPS, NZS. Mamy dzięki temu możliwość wyprzedzającego podejmowania stosownych przedsięwzięć profilaktycznych.

Na bieżąco następuje współdziałanie z innymi pionami SB i MO, a głównie z Inspektorem II SB⁹.

10 maja 1989 r. na wniosek naczelnika Wydziału V Departamentu III MSW założono sprawę obiektową krypt. „Senat”¹⁰, w ramach której zbierano m.in. informacje o kandydatach na posłów i senatorów.

W dniu 26 czerwca 1989 r. gen. Henryk Dankowski, szef Służby Bezpieczeństwa, wysłał do szefów Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych pismo następującej treści:

Ze względu na sytuację jaka wytworzyła się po wyborach do Sejmu i Senatu, proszę o przesłanie w trybie pilnym na moje ręce następujących dokumentów:

1. Charakterystyk aktualnie wybranych posłów i senatorów, będących naszymi tajnymi współpracownikami. Niezależnie od innych informacji w charakterystykach proszę uwzględniać stopień związania ich z naszą służbą, dyspozycyjność w realizacji zadań, a także ugrupowanie polityczne, które reprezentują.

2. Charakterystyk osób, które nie są formalnie tajnymi współpracownikami, lecz z którymi w różnej formie utrzymywany jest stały kontakt lub okresowy kontakt operacyjny. W charakterystykach tych zawrzeć dane podobne jak w punkcie 1. Osoby z w/wym. grup, które są zarejestrowane w ewidencji biura „C” (tajni współpracownicy, kontakty bądź zabezpieczenia) należy zdjąć z ewidencji operacyjnej. Zdjęcie z ewidencji nie powinno oczywiście oznaczać przerywania kontaktu operacyjnego. Przeciwnie, należy podejmować różnorodne działania, by osoby te były coraz silniej związane z nami i coraz bardziej dyspozycyjne w realizacji zadań (o zdjęciu z ewidencji nie należy w zasadzie informować tych osób).

Sprawę proszę traktować jako wyjątkowo delikatną, a informację o powyższym zleceniu winny znać tylko bezpośrednio osoby zainteresowane¹¹.

Interpretacja powyższego pisma, zwanego dzisiaj „listem Dankowskiego”, pozwala stwierdzić, że Służba Bezpieczeństwa chciała w ten sposób podtrzymać kontakt operacyjny z tajnymi współpracownikami (czasami przy pomocy szantażu), którzy otrzymali mandat posła lub senatora, aby zabezpieczyć sobie

⁹ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Delegatura w Bydgoszczy (dalej cyt: AIPN BY) 076/213, z akt WUSW, Analiza sytuacji polityczno-operacyjnej i ocena pracy Wydziału III WUSW w pierwszym półroczu 1989 r., z dnia 3 VII 1989 r. sporządzona przez naczelnika Wydziału III WUSW w Toruniu, ppłk. Bogdana Ścisłka, k. 356 – 362,

¹⁰ IPN BU 01419/455/D, Sprawa obiektowa krypt. „Senat”.

¹¹ AIPN Wr. 036/49, t. 1, Sprawa obiektowa krypt. „Senat”, Pismo gen. bryg. Henryka Dankowskiego do szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Wałbrzychu z dnia 26 VI 1989, k. 98/1.

stały dopływ informacji agenturalnej ze środowisk politycznych mających swoją reprezentację w parlamencie.

W tym miejscu można przytoczyć odpowiedź, jakiej udzielił zastępca szefa WUSW ds. Służby Bezpieczeństwa w Wałbrzychu, płk. Henryk Fennig. Informował on, że wśród posłów i senatorów reprezentujących woj. wałbrzyskie nie ma osobowych źródeł informacji, zaznaczając jednocześnie:

Z niektórymi posłami strony koalicyjno-rządowej utrzymywane są kontakty przyjacielsko-służbowe, które umożliwiają przekazanie im wiedzy o faktycznej sytuacji społeczno-politycznej, postawach przeciwnika politycznego i przez to zasugerowanie pewnych postaw i kierunków działania.

Rokujące przedsięwzięcia w podobnym zakresie prowadzone są również wobec posłów reprezentujących SD i ZSL¹².

Kolejny szyfrogram gen. Henryka Dankowskiego został rozesłany 8 lipca 1989 roku. Miał on następującą treść:

Wyrażam podziękowanie za terminowe przysłanie opinii o interesujących nas źródłach. W najbliższym czasie (do 18.07) powinny odbyć się wybory prezydenta.

W sytuacji, kiedy Wałęsa oficjalnie oświadczył, że posłowie i senatorowie strony opozycyjnej mają swobodę w głosowaniu, proszę o wykorzystanie naszych możliwości ukierunkowania na kandydata PZPR, tj. Wojciecha Jaruzelskiego lub Czesława Kiszczaka. Byłoby bardzo wskazane, aby nasze źródła oddziaływały również w tym kierunku na innych.

Tego typu sugestie należy przekazywać w sposób subtelny i tylko osobom w pełni godnym zaufania. Odpowiednie działania w tym względzie prowadzą również instancje partyjne¹³.

Kiedy po 19 lipca 1989 r. okazało się, że parlamentarna większość PZPR nie istnieje nawet wobec takich zasadniczych kwestii jak wybór gen. Jaruzelskiego na urząd Prezydenta PRL, i nie ma praktycznie szans na zbudowanie rządu „wielkiej koalicji” gen. Kiszczaka, stabilność resortu spraw wewnętrznych została po raz pierwszy poważnie zagrożona. Rozpoczęto intensywne prace w celu wypracowania spójnej koncepcji funkcjonowania MSW i Służby Bezpieczeństwa w nowych warunkach. Pod koniec lipca został przygotowany wstępny projekt ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w nowych warunkach społeczno-politycznych i gospodarczych, w którym próbowano określić model systemu instytucji bezpieczeństwa wewnętrznego na kolejne lata:

Polska Rzeczpospolita Ludowa przeobraża się w państwo socjalistyczne nowego typu. Realizowane są uchwały X Plenum KC PZPR i porozumienia zawarte przy

¹² Tamże, pismo zastępcy szefa WUSW ds. SB w Wałbrzychu, płk. Henryk Fenniga, do podsekretarza stanu MSW, gen. bryg. Henryk Dankowskiego, 3 VII 1989, k. 98/2.

¹³ Tamże, szyfrogram gen. bryg. Henryka Dankowskiego z dnia 8 VII 1989, k. 98/2.

„okrągłym stole”. Zaistniała nowa sytuacja społeczno-polityczna, która wyraża się w daleko idącym pluralizmie politycznym, a po ostatnich wyborach także w liberalizmie parlamentarnym i zarysowującym się liberalizmie gospodarczym. [...] Przemiany te powodują konieczność dostosowania organizacji państwa oraz sposobu sprawowania władzy do potrzeb społeczeństwa, w którym w ostatnich dziesięcioleciach zaszły istotne przewartościowania ideologiczne i zmiany strukturalne.

Skutkiem pogłębiającej się demokratyzacji życia społecznego będzie m.in. zwiększenie parlamentarnej kontroli nad funkcjonowaniem służb resortu spraw wewnętrznych. Świadczy o tym nasilające się żądanie opozycji nowelizacji Ustawy o Urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i odpolitycznieniu resortu. Należy się liczyć także z jakościową zmianą zadań Służby Bezpieczeństwa i ich charakteru. Zapewne zmianie ulegnie także charakter służby – z aparatu o charakterze dotychczas partyjno-politycznym przekształci się w służbę typu państwowej policji politycznej, chroniącej ustrój, bezpieczeństwo i interes polityczny państwa, który nie musi być tożsamy z interesem poszczególnych partii politycznych. Stanie się organem wykonawczym w stosunku do ustawy zasadniczej.[...]

Niezależnie od powyższych nieuchronnych przekształceń powinnością Służby Bezpieczeństwa będzie służyć narodowi i państwu polskiemu, bez względu na układ sił politycznych w kraju i dynamikę przemian polityczno-ustrojowych. Podstawowym zadaniem SB jest i będzie ochrona bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, które należy rozumieć jako stan rzeczy zapewniający warunki do niezakłóconego funkcjonowania organów władzy i administracji, a społeczeństwu umożliwiający korzystanie z pełni praw i swobód obywatelskich przysługujących suwerenowi. [...]

Zachodzi potrzeba określenia – odpowiednio do zaistniałej sytuacji – nowej organizacji wewnętrznej SB i jej miejsca w strukturze organów państwowych.

Celowe wydaje się, aby rozważyć zasadność utrzymania SB w systemie Rady Ministrów jako jednego z wyspecjalizowanych organów MSW. Takie usytuowanie stwarza szerokie możliwości ingerencji i kontroli inspirowanych przez przedstawicieli różnych ugrupowań politycznych w parlamencie i rządzie.

Rozwiązaniem alternatywnym bardziej korzystnym byłoby podporządkowanie SB jako państwowej policji politycznej Prezydentowi PRL, będącemu organem właściwym także w sprawach bezpieczeństwa państwa. W takim przypadku kierownictwo służby winien sprawować w imieniu prezydenta mianowany przez niego kompetentny przedstawiciel – Szef tej służby, odpowiadający za swą działalność przed Prezydentem i Trybunałem Stanu.

Niezależnie od tego, która z koncepcji usytuowania SB zostanie przyjęta, koniecznym wydaje się dokonanie zmian strukturalnych i kompetencyjnych w samej służbie. Z uwagi na zmianę zakresu pojęcia wrogiej działalności politycznej i sposobu rozumienia interesów państwa zmianie ulegną merytoryczne zainteresowania dotychczasowych pionów i departamentów.

W tej sytuacji celowe wydaje się utworzenie w służbie trzech podstawowych pionów merytorycznych. Jeden z nich winien swym zainteresowaniem objąć całokształt zagrożeń o charakterze politycznym – bez względu na środowiska, w jakich one powstają. Drugi natomiast powinien zajmować się ochroną istotnych interesów gospodarczych państwa. Trzecim pionem byłby wywiad i kontrwywiad¹⁴.

Na zasadnicze zmiany brakowało jednak czasu. Dlatego też uchwałą Rady Ministrów podjętą 22 sierpnia 1989 r. nr 128/89 wprowadzono istotną w tym temacie zmianę, nadając ministrowi spraw wewnętrznych specjalne uprawnienia do tego, by w uzasadnionych wypadkach łączyć, likwidować i przekształcać jednostki organizacyjne wymienione w statucie, zawiadamiając o tym ministra – szefa Urzędu Rady Ministrów (URM)¹⁵. Do uchwały został dołączony Statut Organizacyjny MSW, który dzielił resort na 38 jednostek. W odniesieniu do poprzednich 41 zabrakło: Departamentu Ochrony Przemysłu, Zakładu Kryminalistyki i Biura Studiów.

Uchwała ta nadawała zatem szerokie kompetencje ministrowi spraw wewnętrznych. Skorzystał z nich zaledwie dwa dni później, wydając tajne zarządzenie nr 075/89 w sprawie likwidacji i przekształcenia niektórych jednostek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych¹⁶. Na jej mocy, oprócz cięć kadrowych, zmniejszono liczbę departamentów, rozwiązując Departamenty III-VI, Inspektorat Ochrony Przemysłu i Biuro Studiów oraz ich terenowe jednostki.

Mimo nowych rozporządzeń, nowych planów kierunkowych dotyczących pracy operacyjnej, likwidacji starych jednostek i powołania nowych – sposób, styl i cel działania SB nie uległy zmianie. Ogniskowały się wokół obozu „solidarnościowego” i tworzących się organizacji opozycyjnych. Cały czas pozyskiwano agenturę, używano metod, technik i form pracy przewidzianych w instrukcji pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa wprowadzonej w życie zarządzeniem ministra spraw wewnętrznych Kazimierza Świtały w 1970 roku.

¹⁴ AIPN BU 1585/702, Analiza sytuacji po wyborze T. Mazowieckiego na premiera, ochrona bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w nowych warunkach społeczno-politycznych i gospodarczych. Koncepcja wstępna, 26 VII 1989, k. 7-12.

¹⁵ Uchwała Rady Ministrów nr 128/98 z dnia 22 VIII 1989 r., zmieniająca uchwałę w sprawie nadania statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w: *Historyczno-prawna analiza struktur organów bezpieczeństwa państwa w Polsce Ludowej (1944–1990)*. Zbiór studiów, pod red. A. Jusupowicia i R. Leśkiewicza, Warszawa 2013, s. 254.

¹⁶ AIPN BU 1585/14110, Służba Bezpieczeństwa i Milicja Obywatelska – reorganizacja. Projekt ustawy o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych, Urzędzie Ochrony Państwa, ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, decyzje, uwagi, notatki, korespondencja. Zarządzenie nr 075/98 ministra spraw wewnętrznych z dnia 24 sierpnia 1989 r. w sprawie likwidacji i przekształcenia niektórych jednostek organizacyjnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, k. 46.

Publikowany poniżej dokument to wspomniana już na początku decyzja 012/89 ministra spraw wewnętrznych gen. Czesława Kiszczaka dotycząca wprowadzenia stanu podwyższonej gotowości w czasie wyborów czerwcowych w 1989 roku. Decyzja obowiązywała wszystkie jednostki organizacyjne resortu, w tym Nadwiślańskie Jednostki Wojskowe, Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej (ZOMO), Ochotniczą Rezerwę Milicji Obywatelskiej (ORMO), resortowe ośrodki szkoleniowe i doskonalące. Ponadto zakładała przemieszczenie sił i sprzętu w rejon najbardziej niespokojne, do których zaliczone zostały Gdańsk i Warszawa, a w późniejszym etapie także Kraków.

W ten sposób wszystkie piony resortu zostały ukierunkowane na zabezpieczenie operacyjne wyborów. Postawienie w stan gotowości praktycznie wszystkich jednostek, wzmagало kontrolę wewnętrzną kierownictwa nad tym, co działo się w samym resorcie, i w sytuacji erozji systemu dawało władzy gwarancję niezakłóconego przebiegu wyborów kontraktowych, z których przecież miała – w przyjętym przez siebie założeniu – wyjść zwycięsko.

Dokument

AIPN BU 1585/895, Operacja „Wybory-89”, Decyzja nr 012/89 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 V 1989 w sprawie wprowadzenia stanu podwyższonej gotowości do działań w resorcie spraw wewnętrznych na okres wyborów do Sejmu i Senatu PRL, k. 7-9. (pdf)

Polska Rzeczpospolita Ludowa
Minister Spraw Wewnętrznych
Nr SVD-01216/89

Warszawa, dn. 31.05.1989

Decyzja nr 012/98

Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31.05.1989

w sprawie wprowadzenia stanu podwyższonej gotowości do działań w resorcie spraw wewnętrznych na okres wyborów do Sejmu i Senatu PRL.

W celu utrzymania pełnej mobilności sił i środków resortu dla zabezpieczenia ładu i porządku publicznego w dniu wyborów wprowadzam z dniem 3 czerwca od godz. 8.00 do 5 czerwca br. do godz. 8.00 stan podwyższonej gotowości do działań we wszystkich jednostkach organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych. W ramach podwyższonego stanu działań polecam:

1. Od dnia 2 czerwca br. wstrzymać urlopy i przepustki dla funkcjonariuszy MO w służbie kandydackiej, słuchaczom szkół i ośrodków szkolenia MSW oraz żołnierzom jednostek wojskowych MSW. Kadrze zlecić przebywanie – po zakończeniu służby, w miejscu zamieszkania.

2. Wprowadzić całodobowe dyżury kierownictw jednostek organizacyjnych MSW i WUSW od dnia 3 czerwca godz. 8.00 do dnia 5 czerwca br. do godziny 8.00.
3. Skoszarować jednostki ZOMO w dniu 3 czerwca od godz. 6.00 do godz. 8.00 dnia 5 czerwca br. Skoszarowania dokonać według stanów do działań.
4. Wzmocnić dyżurujące grupy operacyjno-dochodzeniowe, na cały okres stanu podwyższonej gotowości do działań, siłami i środkami jednostek dochodzeniowo-śledczych.
5. Utrzymać odwody centralne jednostek zwartych Milicji Obywatelskiej na bazie szkoły, ośrodka szkolenia i jednostek ZOMO:
 1. W[yższa] S[zkoła] O[ficerska] Szczytno – 1000 funkcjonariuszy,
 2. W[ojewódzki] O[środek] S[zkolenia] [Milicji Obywatelskiej] Brzeg – 160 funkcjonariuszy,
 3. W[ojewódzki] U[rząd] S[praw] W[ewnętrzných] Łódź – 300 funkcjonariuszy (1 batalion),
 4. W[ojewódzki] U[rząd] S[praw] W[ewnętrzných] Poznań – 300 funkcjonariuszy (1 batalion).

Dysponowania odwodami centralnymi przekazuję do decyzji Sztabu MSW.

6. Dokonać w dniu 2 czerwca br. przedyslokowania wydzielonych sił i środków Milicji Obywatelskiej do Warszawy i Gdańska, według ustaleń Sztabu MSW.
7. Wydzielić i utrzymać w dniach 2–5 czerwca br. w gotowości do wsparcia sił MO:
 1. 500 żołnierzy ze stanu Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW,
 2. Pułk lotniczy Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW z bazowaniem w stałym miejscu stacjonowania¹⁷.
8. Decyzję w sprawie określania czasu pracy funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej oraz kadry dowódczej wojsk MSW w okresie stanu podwyższonej gotowości pozostawiam w gestii dyrektorów departamentów (równ[orzędnych]) szefów WUSW i szefa wojsk MSW.
9. Kierownicy sztabów WUSW nawiążą bezpośredni kontakt z wojewódzkimi sztabami O[chołniczej] R[ezerwy] M[ilicji] O[obywatelskiej] celem wykorzystania maksymalnej ilości członków tej organizacji do zabezpieczenia porządku publicznego na okres wyborów do Sejmu i Senatu PRL.

gen. broni Cz. Kiszcak

Słowa kluczowe: MSW, okrągły stół, wybory, Służba Bezpieczeństwa, Milicja Obywatelska, służby specjalne

¹⁷ 103 Pułk Lotnictwa Łącznikowego (JW 1159) stacjonujący w Warszawie-Bemowie przy ul. Kocjana 3.

Summary

Ministry of Internal Affairs to the elections of June 1989. Decision No. 012/89 of the Minister of Internal Affairs of 31 May 1989 on introduction of elevated status readiness to act in the Ministry of Affairs for the election period to the Sejm and Senate of the People's Republic of Poland

During the elections in June 1989, a special staff was established in the Ministry, which was responsible for the operational security of their course. At the same time, an intensive and extensive action was carried out against the opposition candidates and the entire opposition environment. The first structural changes took place only in August 1989. However, no new regulations, new directional plans for operational work, the liquidation of old units and the appointment of new ways, the style and purpose of the SB did not change. He was focusing around the "solidarity" camp and the opposition organizations being formed.

Keywords: *Ministry of Internal Affairs, "round table", elections, Security Service, Citizens' Militia, special services*

Bibliografia

Archiwa

Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie:

AIPN BU 1585/895, Operacja „Wybory-89”.

AIPN BU 01419/455/D, sprawa obiektowa krypt. „Senat” dotycząca wyborów do Sejmu i Senatu w 1989 r.

AIPN BU 1585/702, Analiza sytuacji po wyborze T. Mazowieckiego na premiera.

AIPN BU 1585/14110, Służba Bezpieczeństwa i Milicja Obywatelska – reorganizacja. Projekt ustawy o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych, Urzędzie Ochrony Państwa, ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, decyzje, uwagi, notatki, korespondencja.

Archiwum Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku – Delegatura w Bydgoszczy:

AIPN By 076/213, Meldunki operacyjne do spraw operacyjnych prowadzonych przez Wydział III / Wydział OKPP.

Archiwum Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu:

AIPN Wř. 036/49, t. 1, Sprawa obiektowa krypt. „Senat”.

Opracowania

Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza, 1975–1990, t. 3, pod red. P. Piotrowskiego, Warszawa 2008.

Historyczno-prawna analiza struktur organów bezpieczeństwa państwa w Polsce Ludowej (1944–1990). Zbiór studiów, pod red. A. Jusupowicia i R. Leśkiewicza, Warszawa 2013.